

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Факультет іноземних мов

Кафедра германської філології та перекладу

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

Теорія та історія другої іноземної мови (німецька)

обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Англійська мова і література та друга іноземна мова

Спеціальність: В 11 Філологія
В 11.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська

Галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Факультет іноземних мов

Мова навчання: німецька

Чернівці 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія та історія другої іноземної мови (німецька)» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Англійська мова і література та друга іноземна мова».

Розробники:

Юрій КІЙКО, доктор філологічних наук, професор

Викладач:

Юрій КІЙКО, доктор філологічних наук, професор

Погоджено з гарантом ОН Ольга СОЛОВІЙОВА

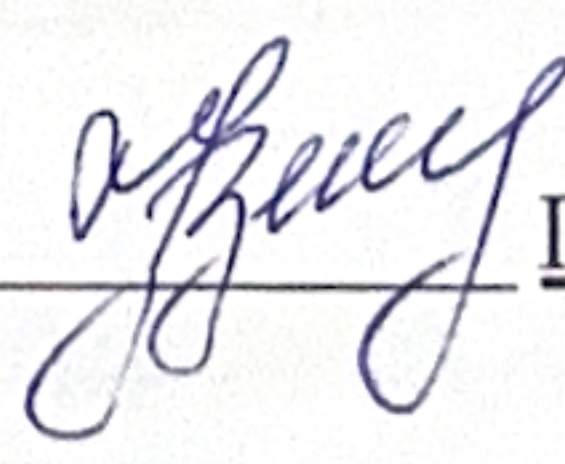
Затверджено на засіданні кафедри германської філології та перекладу.

Протокол № 1 від “27” серпня 2025 року

Завідувач кафедри Олена КУДРЯВЦЕВА

Схвалено методичною радою факультету іноземних мов

Протокол № 1 від “27” серпня 2025 року

Голова методичної ради факультету іноземних мов Ірина БЕЖЕНАР

Мета навчальної дисципліни

Курс „Теорія та історія другої іноземної мови (німецька)” є обов’язковою навчальною дисципліною при професійній підготовці майбутніх магістрів зі спеціальності В11.041 Філологія Германські мови та літератури. Курс має на меті ознайомити майбутніх магістрів з граматичною будовою й історією розвитку німецької мови. У курсі розглядають генезу німецької мови, зміни структури мови на різних етапах її розвитку, територіальну диференціацію німецької мови, формування літературної норми, основні літературні пам’ятки німецької мови, а також граматичну будову сучасної німецької мови.

Мета курсу – забезпечити здобувачів знаннями з історії й граматики німецької мови, ознайомити з основними етапами розвитку фонетичної й граматичної будови німецької мови, змінами її лексичного складу, розвитком діалектів і національної німецької мови.

Пререквізити: німецька мова

Результати навчання

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ФК 4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

ФК 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

ПРН 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПРН 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні факти, інтерпретувати тексти різних стилів і жанрів.

ПРН 11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формувати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	Лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	3	3	90	2	15		15		60		іспит
Заочна	2	3	3	90	2	4		4		82		іспит

Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Змістовий модуль 1. Історія німецької мови														
Тема 1. Німецька мова як одна з германських мов	8	2				6	8	1					7	
Тема 2. Давньовірхньонімецький період	12	2	2			8	12		1				11	
Тема 3. Середньовірхньонімецький період	12	2	2			8	12	1					11	

Тема 4. Ранньоноверхньонімецький період	11	2	3			6	11		1			10
Разом за змістовим модулем 1	45	8	8			30	45	2	2			41
Змістовий модуль 2. Теорія німецької мови												
Тема 5. Граматична система сучасної німецької мови	9	2	2			5		1				8
Тема 6. Морфологія сучасної німецької мови	18	2	2			12		1	1			16
Тема 7. Синтаксис сучасної німецької мови	20	3	4			13			1			19
Разом за змістовим модулем 2	45	7	8			30		2	2			41
Усього годин	90	15	15			60		4	4			82

Тематика семінарських занять

№	Назва теми	Кількість год.
1	Давньоноверхньонімецький період: фонетика, граматики, літературні пам'ятки, діалекти	2
2	Середньоноверхньонімецький період: фонетика, граматики, літературні пам'ятки, діалекти	2
3	Ранньоноверхньонімецький період: фонетика, граматики, літературні пам'ятки, діалекти Модульна контрольна	3
4	Граматична система сучасної німецької мови. Частиномовний поділ в німецькій мові	2
5	Морфологія СНМ	2
6	Синтаксис СНМ	2
7	Типологія речень в СНМ Модульна контрольна робота	2

Самостійна робота студента

№	Назва теми	Кількість год.
1	Підготуватися до семінару 1 (питання див. 3.3)	8
2	Підготуватися до семінару 2 (питання див. 3.3)	9
3	Підготуватися до семінару 3 (питання див. 3.3) Модульна контрольна	9
4	Підготуватися до семінару 4 (питання див. 3.3)	9
5	Підготуватися до семінару 5 (питання див. 3.3)	9
6	Підготуватися до семінару 6 (питання див. 3.3)	8
7	Підготуватися до семінару 7 (питання див. 3.3) Модульна контрольна	8

Методи навчання

1. Вербальні методи

Розповідь: Викладач подає інформацію у формі структурованого викладу теми, акцентуючи увагу на основних поняттях і термінах.

Бесіда: Діалог між викладачем і студентами, який стимулює активне обговорення теми, запитання і відповіді.

Лекція: Формат, у якому викладач систематично викладає матеріал, використовуючи мультимедійні засоби для наочності. Під час лекцій використовуються інтерактивні елементи, такі як запитання до аудиторії, щоб заохотити активну участь і обговорення.

2. Практичні методи

Семінар: Студенти обговорюють підготовлені теми, представляють свої думки та аргументи, навчаючись працювати в групі.

Презентація: Кожен студент або група представляє проєкт або дослідження на визначену тему, розвиваючи навички публічного виступу.

Виступ: Публічний захист або обговорення результатів дослідження, що стимулює критичне мислення.

Конспектування: Студенти створюють конспекти лекцій, що допомагає їм структурувати інформацію та запам'ятовувати матеріал.

Письмові вправи на множинний вибір: Завдання, що дозволяє перевірити знання на базовому рівні, під час яких студенти обирають правильні варіанти відповідей.

Письмові розгорнуті відповіді на запитання: Завдання передбачають формулювання аргументованих відповідей, що стимулює розвиток навичок критичного мислення.

3. Робота з підручниками та науковими статтями

Аналіз текстів: Студенти порівнюють і аналізують джерела, формуючи власні висновки.

Критичний огляд літератури: Написання рефератів або есе на основі вивчених наукових статей для розвитку аналітичних навичок.

4. Наочні методи

Демонстрація та ілюстрація: Використання інтерактивних матеріалів (відео, графіки), які підсилюють візуальне сприйняття і пояснення.

Додаткові методи

Частково-пошуковий метод: Студенти формулюють дослідницькі запитання, що розвиває їхні навички самостійного дослідження.

Метод самостійної роботи: Студенти виконують завдання, досліджуючи теми за допомогою бібліотечних ресурсів та інтернету.

Групові проєкти: Спільна робота над дослідженнями або презентаціями, що сприяє розвитку командної роботи та співпраці.

Система контролю та оцінювання

Критерієм підсумкового оцінювання є досягнення студентом мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає за два модулі і 40 балів під час підсумкового виду контролю (екзамену).

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі – під час проведення іспиту з дисципліни. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати у ході проведення підсумкового контролю становить 40 балів: 20 балів за тест і 20 балів за два питання екзаменаційного білету. Відповіді на питання в кожному з екзаменаційних білетів передбачають демонстрацію теоретичних знань студента з дисципліни. Оцінювання відповідей на ці питання здійснюється за спільними критеріями.

Критерії та параметри оцінювання відповідей на питання:

10-9 балів – студент вичерпно висвітлює теоретичне питання; чітко і конкретно висловлює головні моменти, наводить адекватні різноманітні приклади; логічно обґрунтовано і структурно правильно будує відповідь;

8-7 – студент достатньо повно висвітлює теоретичне питання; правильно виокремлює головні моменти, наводить необхідні приклади; логічно і структурно правильно будує відповідь; проте відповідь має незначні неточності та помилки;

6-5 – студент неповно висвітлює теоретичне питання; не акцентує увагу на головних моментах, наводить недостатню кількість прикладів; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має деякі як незначні, так і значні неточності та помилки;

4-3 – студент частково і недостатньо висвітлює теоретичне питання; не акцентує увагу на головних моментах, наводить недостатню кількість прикладів; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має деякі значні неточності та помилки;

2-1 – студент частково і недостатньо висвітлює теоретичне питання; викладає недостатній для висвітлення теми обсяг теоретичних положень; не виокремлює головні думки; не наводить приклади; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має велику кількість значних помилок.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання є модульні тести; виступи-презентації на семінарах, проєкти (індивідуальні та командні проєкти; дослідницько-творчі).

Модульний тест – вага 20 балів.

Виступ-презентація на семінарі – вага 10 балів. Оцінювання за шкалою А, В, С (див. табл.) і виводиться вкінці усереднена оцінка в балах.

Форми поточного та підсумкового контролю

Формами поточного контролю є усна/письмова (опитування, виступ, тестування, презентація, реферат) відповідь студента.

Форма підсумкового контролю – екзамен.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне опитування та самостійна робота							Іспит	Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	40	100
30 (виступ 10, тест 20)				30 (виступ 10, тест 20)				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D		
50-59	E	задовільно	
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання	не зараховано з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Перелік питань для самоконтролю та

підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Welche phonetischen Merkmale waren für das Althochdeutsche charakteristisch?
2. Beschreiben Sie die morphologische Struktur des Substantivs im Althochdeutschen.
3. Welche syntaktischen Konstruktionen waren typisch für althochdeutsche Texte?
4. Welche literarischen Denkmäler dieser Periode haben Sie studiert? Welche Besonderheiten haben sie?
5. Welche Veränderungen fanden im Lautsystem der deutschen Sprache während des 2. Lautverschiebung statt?

Mittelhochdeutsch

6. Welche literarischen Gattungen waren im Mittelhochdeutschen beliebt?
7. Beschreiben Sie die Veränderungen im grammatischen System der deutschen Sprache in dieser Periode.
8. Welche regionalen Besonderheiten waren für die deutsche Sprache im Mittelalter charakteristisch?
9. Welche Faktoren beeinflussten die Bildung der standardisierten literarischen deutschen Sprache?
10. Was unterscheidet das Mittelhochdeutsche von der modernen deutschen Sprache?

Frühneuhochdeutsch

11. Welche literarischen Strömungen waren typisch für das Frühneuhochdeutsche?
12. Welche Veränderungen fanden im Wortschatz der deutschen Sprache in dieser Periode statt?
13. Welchen Einfluss hatten andere europäische Sprachen auf die deutsche Sprache in dieser Periode?
14. Beschreiben Sie die Lautveränderungen, die in dieser Periode stattfanden.
15. Welche grammatischen Merkmale des Frühneuhochdeutschen?

Neuhochdeutsch

16. Welche Wortarten gibt es im modernen Deutsch?
17. Beschreiben Sie das Kasussystem des Substantivs im modernen Deutsch.
18. Welche Satzarten unterscheidet man im modernen Deutsch?
19. Welche Besonderheiten hat die Wortbildung im modernen Deutsch?
20. Welche Funktion hat die Wortstellung im deutschen Satz?

Zusätzliche Fragen

21. Welche sind die wichtigsten Etappen in der Entwicklung der deutschen Sprache?
22. Welche deutschen Dialekte gibt es?
23. Welchen Beitrag haben die Brüder Grimm zur Erforschung der deutschen Sprache geleistet?
24. Welche Methoden gibt es zur Erforschung der Sprachgeschichte?
25. Welche Probleme treten bei der Erforschung der deutschen Sprachgeschichte auf?
26. Vergleichen Sie das Lautsystem des Althochdeutschen mit dem des modernen Deutschen.
27. Welche Veränderungen hat das grammatische System der deutschen Sprache im Laufe der Zeit erfahren?
28. Welchen Einfluss hatte die Reformation auf die Entwicklung der deutschen Sprache?
29. Welchen Einfluss hatte die industrielle Revolution auf die Entwicklung der deutschen Sprache?
30. Welche Perspektiven hat die deutsche Sprache für die Zukunft?

Екзаменаційні питання

1. Deutsch als eine der germanischen Sprachen
2. Periodisierung der deutschen Sprachgeschichte
3. Die erste und die zweite Lautverschiebung
4. Das Reich der Franken und die Entstehung der Deutschen

5. Die Herkunft und Bedeutung des Wortes „deutsch“
6. Der Primär- und Sekundärumlaut
7. Althochdeutsche Diphthongierung und Monophthongierung
8. Die Brechung und ihre Funktionen
9. Der Ablaut und seine Funktionen. Ablautreihen im Deutschen
10. Die Entwicklung des Schrifttums. Denkmäler der ahd. Sprache
11. Mittelhochdeutsch und die mhd. Territorialdialekte
12. Die deutschen Heldenepen („das Nibelungenlied“)
13. Die ostmitteldeutsche Variante der Literatursprache
14. Die ritterliche Dichtung (Minnesang) und der Ritterroman im Mhd.
15. Der frühneuhochdeutsche Sprachraum und die fnhd. Territorialdialekte
16. M. Luther und seine sprachliche Leistung
17. Die Herausbildung der gemeindeutschen nationalen Literatursprache
18. Die deutsche Aufklärung, die Entwicklung der deutschen Literatursprache im 18. Jh.
19. Die Existenzformen der deutschen Gegenwartssprache
20. Die orthographische und orthoepische Normierung der Schriftsprache im Neuhochdeutsch
21. Wortarten. Kriterien der Ausgliederung der Wortarten im Deutschen
22. Grammatische Kategorien des deutschen Verbs
23. Kategorie der Zeit im Deutschen
24. Kategorie des Modus im Deutschen
25. Kategorie des Genus im Deutschen
26. Infinitive Verbformen im Deutschen
27. Die Partizipien im Deutschen
28. Kategorie des Numerus und der Person im Deutschen
29. Grammatische Kategorien des deutschen Substantivs
30. Kategorie der Bestimmtheit/Unbestimmtheit
31. Der Artikel im Deutschen. Gebrauch des Artikels
32. Grammatische Kategorien des deutschen Adjektivs
33. Pronomen im Deutschen
34. Numerale im Deutschen
35. Adverb im Deutschen
36. Präpositionen, Konjunktionen, Partikel im Deutschen
37. Struktur des deutschen Satzes
38. Satzarten im Deutschen
39. Parataxe im Deutschen
40. Hypotaxe im Deutschen

Зарахування результатів неформальної освіти

Згідно з «Положенням про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №10 від 28 жовтня 2019 року)» та згідно рішення кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти (протокол №10 від 29.10.2020), під час проходження цього курсу визнаються результати навчання студентів, отримані у неформальній освіті, з можливим перезарахуванням:

- тем/теми змістових модулів, які співвідносні за змістовим наповненням до знань, отриманих шляхом неформальної освіти; якщо отримані в неформальній освіті знання поглиблюють і розширюють тему / теми змістових модулів;

- індивідуального завдання, якщо отримані у неформальній освіті знання відповідають загальному спрямуванню дисципліни;

- тем / теми семінарських занять, які співвідносні за змістовим наповненням до знань, отриманих шляхом неформальної освіти; якщо отримані в неформальній освіті знання поглиблюють і розширюють тему / теми семінарських занять;

- тем / теми самостійної роботи, які співвідносні за змістовим наповненням до знань, отриманих шляхом неформальної освіти; якщо отримані в неформальній освіті знання поглиблюють і розширюють тему / теми самостійної роботи.

Для визнання й перезарахування знань, отриманих у неформальній освіті, студенту слід представити сертифікат, що підтверджує здобуття знань у неформальній освіті.

Шляхи здобуття знань у неформальній освіті: тренінги, освітні й практичні курси, семінари й вебінари, літні / зимові школи тощо.

Рекомендована література

1. Duden: Die Grammatik. 8. Aufl. Mannheim u.a.: Dudenverlag, 2023. Band 4.
2. Kijko J. / Kudrjawzewa O. Deutsche Grammatik: Theorie und Praxis. Tscherniwzi: Unidruckerei, 2022.
3. Кійко С.В. Geschichte der deutschen Sprache: навчальний посібник. Чернівці: ЧНУ, 2022.

Інформаційні ресурси

1. Електронні ресурси дистанційного навчання (Moodle) ЧНУ
2. [Duden | Sprache sagt alles.](#)
3. [Grammatik | IDS \(ids-mannheim.de\)](#)
4. [Überblick über die Geschichte der deutschen Sprache](#)
5. [Deutsche Sprachgeschichte – Quellen, Wortlisten](#)
6. [Wer sind die Deutschen? Video-Tutorial zur deutschen Sprachgeschichte](#)

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivets_koho-natsionalnoho-universytetu.pdf;
- ✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahi_at-2023plusdodatky-31102023.pdf.